

landskærligheden og selve Pligtfølelsen overfor Fædrelandet blev betydelig afkølet under saadanne Forhold.

Der har ikke blot været klaget over, at der under Efteraarsmanøvrerne direkte er blevet straffet, men ogsaa over, at man under Øvelserne er gaaet lidt unødigt haardt frem overfor Mandskabet. Den Slags Ting kan man kun faa Besked om gennem Fortællinger, og jeg indrømmer, at de kan være mere eller mindre farvede, men af den Beretning, jeg her vil fremdrage, har jeg dog faaet det Indtryk, at den er saa nøgtern, at den vistnok falder aldeles nøje sammen med Virkeligheden. Vi ved jo, at det under de store Kantonementsovelser en Nat var meget stærkt Regnvejr, som bevirkede, at der i en Del Skyttegrave kom til at staa Vand; Natten efter havde vi en temmelig haard Frost. I et Par eller i alt Fald en af disse Skyttegrave fik nu Mandskabet Ordre til at staa om Natten, altsaa staa i Vand, i den ene, efter hvad der blev sagt, omtrent lige til Knæene. Alene dette, at Soldaterne maatte staa i Skyttegravene i Vand til Knæene den hele Nat, er, hvis det er sandt, temmelig barbarisk, og det er aldeles uforsvarligt. Natten igennem skal nu af og til Soldater være kravlet op paa den Vold, der var opkastet foran Skyttegravene, og der have vredet deres Benklæder forneden. Men uheldigvis skal en Kaptajn have opdaget dette, netop da der var kommen en 15—16 Mand derop, og disse 15—16 skal hver have faaet 3 Dages mørk Arrest for denne Forseelse: at være kravlet op af Skyttegravene og have vredet Vand af Benklæderne. Og det er jo nok muligt, at de ikke er kravlet hurtigt ned igen, i alt Fald indrømmer jeg, at hvis det havde været mig, var jeg ikke gaaet hurtigt ned igen; jeg vilde ikke have været meget hurtig til at gaa ned i den vaade Grav igen og staa der i det kolde Vand til Knæene. (*Forsvarsministeren* [Klaus Berntsen]: Hvor var det?) Det er her paa Sjælland; hvis Ministeren vil have det at vide senere, skal jeg gerne. . . . (*Ivar Berendsen*: Jeg har nøjagtig den samme Oplysning). Saa maa der da være noget i det, naar andre Medlemmer har faaet den samme Oplysning. (*Ivar Berendsen*: Nøjagtig den samme). Jeg har ganske vist altid ment, at under saadanne større Øvelser var det umuligt at hygge om Mandskabet, saaledes som det er muligt under mindre Forhold, det ligger udenfor Mulighedernes Grænse. Paa min egen Egn var der ogsaa stor Manøvre: Jeg kom netop til Hovedkvarteret, Tern-

drup, om Morgen, efter at det havde regnet saa at sige hele Døgnet. Soldaterne saa uhyggelig medtagne ud, en Del af dem i alt Fald, og de klagede ogsaa over, at det havde været en drøj Tur for dem. Men under saadanne Øvelser er der jo ikke noget ved det at gøre. Naar jeg nævner det, er det ikke for at klage derover. Jeg ved, at Mandskabet paa nogle Steder fik Lov til at ligge i Lade, naar det kunde lade sig gøre. Der er sikkert i det store og hele gjort omtrent, hvad der kunde gøres under et saadant stort Felttog, som det kaldes, men her paa Sjælland er det vist gaaet noget strengt til, og navnlig staaar det for mig saadan, at der ingen Mening var i at kommandere Soldaterne ned i Skyttegravene og lade dem staa der. Hvis der i Skyttegravene er Vand i 1½ Alens Højde, saa vil jeg antage, at de ikke bliver kommanderet derved, og skulde en tjenstvig Officer finde derpaa, saa vil jeg haabe, at Mandskabet alligevel har saa meget Mod og Mandshjerte, at det vil nægte at lystre Ordre, selv om Følgerne vil blive ugunstige. Men naar Soldaterne ikke maa komme i Skyttegrave med 1½ Alen Vand, hvorfor i Alverden maa de saa komme i en halv Alen eller 10 Tommer Vand, det er lige galt, naar de faar vaade Fødder, og det fik de omtrent alle sammen. Jeg synes, at der fra Overledelsens Side maatte kunne gøres en Del for at raade Bod paa slikt, og jeg anfører dette Eksempel, fordi jeg ønsker, at der i Fremtiden maa blive gaaet mere humant til Værks i saadanne Tilfælde. Thi selv om man ved Manøvrerne vil efterligne Krigstilstanden, saa er der dog ikke noget i Vejen for, at man ligger ovenfor Skyttegravene eller bag Skyttevolden i Stedet for at være nede i Graven.

En af Dagene skal vi have en Del gammelt Mandskab ind, og jeg vil nu ikke haabe, at det kommer til Natmanøvrer. Men selv om det slipper for dem, saa er det alligevel saadan, at disse gamle Mennesker — de fleste af dem er over 30 Aar — f. Eks. de, der har siddet paa Skrædderbordet eller Skomagerstolen, ikke har megen Modstandskraft overfor Kulde og lignende. Jeg vil derfor haabe, at de bliver behandlet paa en saadan Maade, at de ikke skal komme hjem og beklage sig over, at de har sat Helbredet til. For det er sikkert, at bliver den Anskuelse udbredt i Befolkningen, at man enten ved første, anden eller tredje Indkaldelse kommer under saadanne Forhold, at ens Helbred faar et Knæk for hele Livet maaske, saa er det af den Slags Ting, der særlig svækker Fædrelandskærligheden og